

Vývoj politických stran v ČR v letech 2010 - 2019

Volební období 2010–2013

Ve volbách do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky konaných ve dnech **27. a 28. května 2010** zvítězila **ČSSD**, avšak nedostatečný koaliční potenciál jí neumožnil sestavení vlády. Vzhledem k tomu, že prezident republiky nepostupoval při pověření sestavit vládu na základě rodící se ústavní zvyklosti spočívající v pověřování sestavením vlády lídra vítězné strany, nemohla se ČSSD o sestavení vlády pokusit. Prezident republiky pověřil sestavením vlády předsedu strany, která skončila na druhém místě, **Petra Nečase**. Ten sestavil vládu koalice **ODS, TOP 09 a VV**, disponující většinou 118 mandátů v Poslanecké Sněmovně Parlamentu České republiky.

ODS získala 20,22 % hlasů a 53 mandátů. Tento výsledek znamenal ve srovnání s předchozími volbami **ztrátu** více než 800 tisíc hlasů. V červnu 2010 se konal kongres ODS, který zvolil předsedou strany Petra Nečase.

„Supervolební“ rok 2010 znamenal ztráty pro **ODS** v senátních volbách. Ve volbách do Senátu obhájila ODS 18 mandátů, obhájila jich ovšem jen 8. Tím ztratila v Senátu postavení **nejpočetnější** strany. V komunálních volbách byla úspěšnější, protože i když se v počtu hlasů (18,78 %) ¹ umístila mezi politickými stranami jako druhá, disponovala nadále největším počtem zastupitelů – 5112.

V senátních i komunálních volbách byly **neúspěšné** i ostatní vládní strany. **TOP 09** obhájila 6 mandátů, obhájila jen jeden. V komunálních volbách pak získala 1509 zastupitelů (9,46 % hlasů).

Věci veřejné nezískaly žádný mandát ve volbách do Senátu a v komunálních volbách 304 mandátů (2,93 % hlasů).

ČSSD vyhrála volby do Poslanecké sněmovny se ziskem 22,08 % hlasů, což představuje snížení voličské podpory ve srovnání s předchozími volbami o více jak půl miliónu hlasů.

To nebyl očekávaný výsledek za situace, kdy výzkumy volebních preferencí ČSSD se pohybovaly nad 30 % a tak se ČSSD jevila jako jednoznačný vítěz voleb. Předseda strany, Jiří Paroubek, proto krátce po volbách rezignoval na funkci předsedy a jeho místo v čele strany zaujal dosavadní první místopředseda Bohuslav Sobotka.

KSČM skončila v parlamentních volbách jako čtvrtá s nejhorším výsledkem ve své historii. Dostala 11,27 % hlasů, což představuje 26 mandátů. Ve volbách do Senátu se KSČM nepodařilo obhájit ani jeden ze dvou mandátů. V komunálních volbách rovněž ztratila, když získala o více než tisíc zastupitelů méně ve srovnání s komunálními volbami v roce 2006.

KDU–ČSL se s výsledkem 4,39 % hlasů nedostala přes uzavírací 5% klauzuli. KDU–ČSL nepomohla ani společná kandidátka s Evropskou demokratickou stranou. Lépe dopadla KDU–ČSL v senátních volbách v roce 2010, kdy tři mandáty nejen obhájila, ale ještě dvě senátorská místa získala navíc. V komunálních volbách ve stejném roce zaznamenala ztrátu pouze 0,3 % hlasů. Výsledek parlamentních voleb měl za důsledek rezignaci předsedy strany Cyrila Svobody. Stranu až do zvolení nového předsedy Pavla Bělobrádka na podzimním sjezdu strany vedla místopředsedkyně strany Michaela Šojdrová.

---

¹ Ve srovnání s komunálními volbami v roce 2006, kdy získala 36,22 % hlasů, je to o téměř 18 procentních bodů méně.

Příliš velkým překvapením nebyl povolební osud **Strany zelených**, která se rovněž stala **mimoparlamentní stranou**. Dosáhla voličské podpory ve výši 2,44 % hlasů. Rovněž tak neuspěla v senátních volbách a v komunálních volbách získala 156 zastupitelů (1,65 % hlasů). Na dosah se přiblížila uzavírací klauzuli **Strana práv občanů ZEMANOVCI**, která vznikla v roce 2009 na sociálnědemokratickém programu, se ziskem 4,33 % hlasů. Práh tří procent překročila **Suverenita – blok Jany Bobošíkové, strana zdravého rozumu**² se ziskem 3,67 % hlasů.

Krajské volby v roce 2012 přinesly nejlepší výsledek ČSSD, i když již nebyl tak výrazný jako v roce 2008. V krajských zastupitelstvech získala 23,58 % hlasů a 205 mandátů (v roce 2008 to bylo 35,6 % hlasů a 280 mandátů). To jí také umožnilo zůstat nejen v radách 12 krajů, ale i obsadit funkci hejtmanů v devíti krajích³. Úspěšná byla rovněž KSČM, která získala místa v devíti krajských radách a v Ústeckém kraji poprvé i funkci hejtmana. Úspěch zaznamenali i kandidátní listiny „**nezávislých**“, jak ukazuje jejich volební výsledek především v Libereckém kraji. Vítězní **Starostové pro Liberecký kraj** vytvořili koalici spolu se **Změnou pro Liberec**, přičemž se stal lídr Starostů pro liberecký kraj hejtmanem. **ODS** dosáhla svého nejhoršího výsledku v krajských volbách ziskem 12,28 % hlasů. Lepším výsledkem – ve srovnání s předchozími volbami v roce 2008 – se prezentovala **KDU–ČSL**, která získala 9,87 % hlasů.

Volební období 2013–2017

Počátkem roku **2013** se uskutečnily první **přímé volby** prezidenta České republiky, jejichž vítězem se stal **Miloš Zeman**. V prvním kole, které se uskutečnilo ve dnech 11. a 12. ledna 2013, kandidovalo 9 kandidátů. Do druhého kola postoupili s největší podporou voličů Miloš Zeman (24,21 % hlasů) a Karel Schwarzenberg (23,40 % hlasů). M. Zeman vyhrál i druhé kolo konané o čtrnáct dnů později ve dnech 25. a 26. ledna 2013. Z celkového počtu 8 424 235 voličů získal 2 717 405 (54,80 %), zatímco K. Schwarzenberg obdržel 2 241 171 hlasů (45,19 % hlasů). Volební účast v 1. kole byla 62 %, ve druhém pak 59,1 %. Miloš Zeman se tak stal **třetím** prezidentem České republiky.

Koaliční vláda **Petra Nečase** stejně jako Topolánkova vláda skončila předčasně **demisí dne 17. června 2013**. Opoziční ČSSD sice dvakrát vyvolala hlasování o vyslovení nedůvěry vládě (2010, 2011), ale tyto snahy k pádu vlády nevedly. Existenci vlády již na jaře 2011 ohrozila vládní krize vyvolaná problémy spojenými s financováním poslanců Věcí veřejných Vitem Bárto. Další ohrožení vlády představoval o rok později odchod Karolíny Peake a dalších členů Věcí veřejných z této strany. Nicméně právě Karolína Peake s „odpadlíky“ podpořila Nečasovu vládu a umožnila její fungování až do podání demise premiérem. K. Peake založila politickou stranu **LIDEM – liberální demokraté**, která měla zastoupení v Nečasově kabinetu a disponovala do rozpuštění Poslanecké sněmovny osmi poslanci.⁴

Bezprostředním podnětem k pádu Nečasovy vlády se tak stala až tzv. aféra Nagyová.

Volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky v roce 2013 měly charakter předčasných voleb. Po podání demise premiérem P. Nečasem strany dosavadní koalice hodlaly pokračovat ve vládnutí v čele s Miroslavou Němcovou (ODS). Prezident však jmenoval premiérem dne 25. června 2013 **Jiřího Rusnoka**, bývalého člena ČSSD, předsedou úřednické vlády (vládu jmenoval na jeho návrh 10. července 2013). Rusnokova vláda však

² Suverenita – blok Jany Bobošíkové, strana zdravého rozumu vznikla v roce 2009 spojením Politiky 21 vedené J. Bobošíkovou a Strany zdravého rozumu jako koalice pro volby do EP pod názvem Suverenita. Suverenita získala v těchto volbách 4,26 % hlasů. V lednu 2010 se přejmenovává na Suverenitu – blok Jany Bobošíkové, strana zdravého rozumu.

³ Hejtmanem kraje Vysočina se stal sice nestraník Jiří Běhounek, ale na kandidátce ČSSD.

⁴ LIDEM se v roce 2014 přejmenovala na VIZI 2014 a od roku 2015 je hnutím Řád národa.

nezískala dne 7. srpna 2013 důvěru v Poslanecké sněmovně, a proto byl její předseda nucen dne 13. srpna podat do rukou prezidenta republiky demisi. Nato byl pověřen hlavou státu, aby vládl až do předčasných voleb.

Poslanci se usnesli podle čl. 35 odst. 2 Ústavy podat žádost prezidentu republiky na rozpuštění Poslanecké sněmovny dne 20. srpna 2013 a na základě této žádosti rozpustil prezident republiky sněmovnu 28. srpna 2013. Zároveň vyhlásil předčasné volby na dny **25. a 26. října 2013.**

Vítězem těchto voleb do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky se stala **Česká strana sociálně demokratická**, která obdržela 20,45 % hlasů a 50 mandátů. Druhé skončilo hnutí **ANO 2011**⁵ se ziskem 18,65 % hlasů a 47 mandátů. Jako třetí skončila **KSČM** (14,91 % hlasů a 33 mandátů). Do sněmovny se ještě dostaly i strany bývalé vládní koalice **TOP 09** (11,99 % hlasů a 26 mandátů) a **ODS**⁶ (7,72 % hlasů a 16 mandátů), **Úsvit přímé demokracie Tomia Okamury**⁷ (6,88 % hlasů a 14 mandátů) a opětovně **KDU–ČSL**⁸ (6,78 % hlasů a 14 mandátů). Pětiprocentní uzavírací klauzuli se nejvíce přiblížila z ostatních kandidujících subjektů Strana zelených (3,19 % hlasů).

Volební výsledek nepochybně představuje oslabení obou velkých politických stran. A na druhé straně úspěch nových subjektů na české politické scéně a také KDU–ČSL, která se vrátila do Poslanecké sněmovny po čtyřech letech. Oba nové subjekty se prezentovaly jako „hnutí“, která usilují o změnu dosavadní politiky, odmítají stávající establishment a budou rozhodně bojovat proti korupci, byť jejich volební programy obsahovaly tyto záměry ve velmi obecné poloze.

Novou vládu sestavila koalice **ČSSD, ANO a KDU–ČSL** disponující v Poslanecké sněmovně 111 mandáty. Prezident Miloš Zeman jmenoval tuto vládu 28. ledna 2014. Důvěru jí vyjádřila Poslanecká sněmovna 18. února 2014.

Ve dnech 23. a 24. května **2014** se konaly **volby** do Evropského parlamentu, v nichž soupeřilo celkem 857 kandidátů, které navrhly jak parlamentní, tak i mimoparlamentní strany. Zvoleno bylo 21 europoslanců ze sedmi politických stran. **ODS** získala pouze dva mandáty oproti předchozím devíti mandátům, po čtyřech mandátech získala **ČSSD, TOP 09 a ANO**⁹, po třech mandátech získala **KDU–ČSL a KSČM** a jeden mandát **Svobodní**. Po Slovenské republice byla volební účast druhá nejnižší ze všech členských států EU (18,2 %).

Volební rok 2014 uzavíraly komunální a senátní volby. V komunálních volbách v **říjnu 2014** zvítězili **nezávislí**, kteří získali **41 460** zastupitelů. KDU–ČSL získala 3 996 zastupitelů, ČSSD 3806 zastupitelů, ODS 2398 zastupitelů, KSČM 2564 zastupitelů, hnutí Starostové a nezávislí (STAN) 2190 zastupitelů, TOP 09 868 zastupitelů a ANO 2011¹⁰ ve svých premiérových komunálních volbách 1610 zastupitelů. Největší ztráty ve srovnání s předchozími komunálními volbami zaznamenala ODS (2714 zastupitelů), ČSSD pak ztratila 860 zastupitelů a KSČM 700 zastupitelů.

V senátních volbách téhož roku, kdy se volila třetina senátorů, obhájila ČSSD 23 mandátů, ODS 3 mandáty a KSČM 1 mandát. ČSSD se sice podařilo obhájit pouze deset míst

⁵ Politické hnutí ANO 2011 (Akce nespokojených občanů) vzniklo v roce 2012. Zakladatelem a předsedou je podnikatel Andrej Babiš. Politické hnutí ANO 2011 navázalo na činnost sdružení Akce nespokojených občanů 2011.

⁶ Předsedou ODS je od roku 2014 Petr Fiala.

⁷ Hnutí Úsvit přímé demokracie založil Tomio Okamura v roce 2013. V roce 2014 se přejmenovalo na Úsvit přímé demokracie. V roce 2015 T. Okamura hnutí opustil a založil stranu Svoboda a přímá demokracie. Transformací Úsvitu pak v roce 2015 vznikl Úsvit – Národní koalice.

⁸ Předsedou strany byl v letech 2010–2019 Pavel Bělobrádek. V roce 2019 byl do čela strany zvolen Marek Výborný.

⁹ ANO 2011 již od roku 2013 nepoužívá ve svém názvu rok založení.

¹⁰ Hnutí ANO 2011 zvítězilo v polovině statutárních měst včetně Prahy.

v Senátu, nicméně i tak zůstala nejsilnějším klubem s 33 senátory. KDU–ČSL získala 4 senátorů a ANO čtyři senátory. ODS získala dvě nová dvě senátorská místa, když zároveň neobhájila tři místa senátorů v Praze. Dvě místa získala Strana zelených, stejně jako i Starostové a nezávislí a Starostové pro Liberecký kraj. TOP 09 žádné místo nezískala.

Volební období 2017–

Řádné volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky v roce 2017 se konaly ve dnech 20. a 21. října 2017. Nejlepšího volebního výsledku dosáhlo hnutí ANO se ziskem 29,54 % hlasů a 78 mandátů.

Jako druhá skončila ODS s 11,32 % hlasů a 25 mandáty. Česká pirátská strana poprvé zaujala místo v Poslanecké sněmovně a získanými 10,79 % hlasů a 22 mandáty skončila třetí¹¹. Stejný počet mandátů, tedy 22, obdržela i čtvrtá SPD, nicméně s nižším počtem hlasů – 10,64 %¹². Pátým subjektem v Poslanecké sněmovně se stala KSČM, která získala 7,76 % hlasů a 15 mandátů. Šestá ČSSD s počtem 7,27 % hlasů dosáhla také na 15 mandátů.

Dalšími úspěšnými stranami se staly: KDU–ČSL (5,80 % hlasů – 10 mandátů), TOP 09 (5,31 % hlasů – 7 mandátů)¹³ a STAN (5,18 % hlasů – 6 mandátů). Volební účast byla 60,84 % voličů.

Jestliže na jedné straně znamenalo vítězství ANO 2011 výrazný přírůstek mandátů ve srovnání s předchozími volbami do Poslanecké sněmovny v roce 2013 – 31, ČSSD utrpěla největší ztrátu – ztratila 35 mandátů oproti předchozím volbám. Mandáty ztratila i KSČM (18), TOP 09 (19) a KDU ČSL (4). Své zastoupení naopak zvýšila ODS o devět mandátů. Česká pirátská strana, stejně jako i SPD a Starostové a nezávislí, jsou zastoupeni v Poslanecké sněmovně poprvé.¹⁴

Předseda vítězné strany, Andrej Babiš, byl 31. října 2017 pověřen nejprve prezidentem republiky Milošem Zemanem jednáním o sestavení vlády a následně 6. prosince jmenován předsedou vlády. Prezident republiky jmenoval novou vládu České republiky navrženou A. Babišem 13. prosince 2017. Vláda byla složena ze zástupců vítězného hnutí a odborníků z praxe nominovaných ANO.

Ve lhůtě stanovené Ústavou¹⁵ požádala vláda o vyslovení důvěry Poslaneckou sněmovnu. Vzhledem k tomu, že se pro vyslovení důvěry vyjádřili pouze poslanci hnutí ANO, musela podat vláda demisi. Od 24. ledna 2018, kdy prezident demisi vlády A. Babiše přijal, vláda jeho vláda v demisi. Prezident, jak ostatně uvedl hned po volbách, opět A. Babiše pověřil jednáním o sestavení nové vlády.¹⁶

Designovaný premiér jednal o sestavení vlády nejprve s ODS a KDU–ČSL¹⁷. Po stranickém referendu se pro účast v menšinové vládě s ANO rozhodla ČSSD. Druhou vládu Andreje Babiše jmenoval prezident M. Zeman 27. června 2018. Důvěru Poslanecké sněmovny získala tato vláda díky podpoře KSČM 12. července 2018.

¹¹ Česká pirátská strana vznikla v roce 2009. Jejím předsedou je od ustavení strany Ivan Bartoš s výjimkou období 2014–2016. Parlamentní stranou je od senátních voleb 2012, v nichž v koalici se Stranou zelených a KDU–ČSL se stal senátorem společný kandidát Libor Michálek.

¹² Viz pozn. č. 71.

¹³ V roce 2015 se stal předsedou TOP 09 Miroslav Kalousek. Od roku 2017 je v čele TOP 09 Jiří Pospíšil.

¹⁴ Ve volbách 2010 a 2013 byli kandidáti Starostů a nezávislých nasazováni na kandidátkách TOP 09. Před volbami roku 2017 sice vznikla koalice Lidovci a Starostové, ale ještě před volbami se rozpadla. Předsedou STAN je od roku 2019 Vít Rakušan.

¹⁵ Čl. 67 odst. 3 Ústavy ČR: „Vláda předstoupí do třiceti dnů po svém jmenování před Poslaneckou sněmovnu a požádá ji o vyslovení důvěry.“

¹⁶ Prezident má právo jmenovat předsedu vlády dvakrát. Potřetí jmenuje prezident předsedu vlády již na návrh předsedy Poslanecké sněmovny.

¹⁷ Obě strany odmítaly účast ve vládě, jejíž předseda je trestně stíhanou osobou.

Počátkem roku 2018 se uskutečnily již **druhé** přímé volby prezidenta České republiky. Prvního kola voleb, které se konalo 12. a 13. ledna 2018, se zúčastnilo devět kandidátů. Do druhého kola s nejlepšími výsledky postoupil prezident Miloš Zeman, který získal 38,56 % hlasů, a bývalý předseda Akademie věd ČR, Jiří Drahoš. Prvního kola voleb se zúčastnilo 61,92 % voličů.

Miloš Zeman vyhrál i druhé kolo voleb. Obdržel 51,36 % hlasů, zatímco Jiří Drahoš 48,63 %. V absolutních číslech vyhrál Miloš Zeman s 2 853 390 hlasy. Jiří Drahoš dostal 2 701 206 hlasů, tedy o 152 184 hlasů méně. Druhého kola voleb se zúčastnilo 66,6 % voličů.

Komunální volby, konané ve dnech 5. a 6. října 2018 potvrdily dosavadní trend, spočívající ve voličské podpoře zejména sdružení nezávislých

kandidátů. Právě tato sdružení získala 34 965 zastupitelů. Pokud jde o stranické kandidátky, nejúspěšnější byla KDU-ČSL s 3 231 zastupiteli následovaná ODS (2 281 zastupitelů), Sdružení STAN a nezávislí kandidáti získalo 2 224 zastupitelů, ČSSD (1 882 zastupitelů), ANO (1 676 zastupitelů), KSČM (1 426 zastupitelů). Nezávislých kandidátů bylo zvoleno 6 232. Z dalších parlamentních stran získala Česká pirátská strana 275 zastupitelů, TOP 09 192 a SPD 155. Celkem bylo zvoleno 61 892 členů zastupitelstev obcí.

Současně s komunálními volbami 5. a 6. října 2018 se konalo první kolo voleb do Senátu Parlamentu České republiky. Druhé kolo se pak uskutečnilo ve dnech 12. a 13. října 2018. Po dvou letech se volila třetina senátorů – 27 z 81.

V prvním kole voleb splnili nutnou podmínku ke zvolení, tedy získali více než 50 % hlasů, pouze dva kandidáti: Jiří Čunek z KDU-ČSL a Jiří Drahoš, nezávislý kandidát, nedávný neúspěšný kandidát na funkci prezidenta republiky.

Ve druhém kole senátních voleb se dařilo ODS, když získala 10 mandátů, a dále STAN se získala 5 mandátů. Výrazným neúspěchem byly naopak volby pro ČSSD, která ztratila 12 mandátů a získala jen jeden. Jeden mandát ztratila i KDU-ČSL, dva však získala. O jediný mandát přišla KSČM, která tak přišla o zastoupení v Senátu.

V současné době ¹⁸mají největší senátní klub **Starostové a nezávislí** – 19 členů, senátní klub **ODS** má 18 členů ¹⁹, senátní klub **KDU-ČSL a nezávislí** – 15 členů, senátní klub **ČSSD** – 13 členů, senátní klub **ANO** – 7 členů, **Senátní klub pro liberální demokracii- SENÁTOR 21** – 6 členů. Tři senátoři jsou nezařazeni.

Rok 2019 byl rokem jediných voleb, a to voleb do Evropského parlamentu, kterých se Česká republika od svého vstupu do Evropské unie zúčastnila již počtvrté.

---

¹⁸ K 30. 7. 2019.

¹⁹ Jaroslav Kubera (ODS) byl po volbách zvolen předsedou Senátu. Vystřídal ve funkci Milana Štěcha (ČSSD), který byl předsedou Senátu v letech 2010-2018.

